

TÜRK FUTBOLUNDAKİ ŞİKE OLAYININ TOPLUMSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

AN EVALUATION OF THE MATCH-FIXING EVENT IN TURKISH FOOTBALL IN TERMS OF COMMUNITY

Kadir PEPE², Tonguç VARDAR³

ÖZ

Araştırma Türk futbolunda yaşanan şike olayının toplumsal açıdan nasıl değerlendirilip algılandığının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Türk toplumunun her kesiminden bireyleri bir arada bulabileceğimiz düşüncesinden dolayı Selçuk, Mehmet Akif Ersoy, Uludağ ve Gazi Üniversiteleri, örneklem grubunu ise bu üniversitelerde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada veriler yazılı kaynaklardan ve anket yöntemiyle elde edilmiştir. Amaca dönük bir anket geliştirilmiştir. Anketin anlaşılabilirliği, kapsam geçerliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Anketin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,77 bulunmuştur. Araştırmacılara görede bu katsayı geçerli bir katsayıdır. Anketler örneklem grubuna tesadüfi örneklem yöntemiyle birebir görüşülerek doldurulmuştur. Bu şekliyle 322 Erkek, 410 Kadın olmak üzere toplam 732 kişi araştırmaya katılmıştır.

Elde edilen veriler istatistik işlem için bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İstatistik işlem olarak, frekans, %, Crosstab ve farklılıkların tespiti için Chi-Square tests işlemleri yapılmıştır. Farklılıkların tespitinde 0,05 anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Elde edilen verilerin değerlendirmesi sonucunda, katılımcıların çoğunluğunun futboldaki şike olayına inandıkları, şike olayını bir komplo olarak görmedikleri, toplumda futbola karşı ilgiyi kısmen azalttığı, niteliği düşürdüğü, gençlere karşı genel olarak kötü örnek olduğu, çalışmadan hile ile kazanmayı öğrettiği, Türk futboluna olumsuz yansıdığı, dünya kamu oyu ve otoritelere küçük düşürdüğü, spordaki dürüstlük (Fairplay) ilkesine uyulmadığı, idarecilere güvenin olmadığı, şike yaptığı belirlenen takımlara yaptırım olarak, hem takıma hemde oyuncuya ceza verilmesi gerektiği, diğer bir görüş olarak da takım yarışmalara alınmalı şike yapan oyuncu cezalandırılmalı görüşlerinde oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyetler arası görüşlerde 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı görüş ayrılıklarının olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; Türk futbolundaki şike olayını genel olarak toplumun olumsuz değerlendirdiğini ve algıladığını söyleyebiliriz.

¹ I. Uluslararası Spor Eğitim ve Sağlık Bilimleri Kongresinde Sunulmuştur.

² Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, kpepe@mehmetakif.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, tvardar@mehmetakif.edu.tr

Anahtar kelime: Futbol, Şike,Algı, Toplum, Değerlendirme

ABSTRACT

The aim of this research is to determine how the recent match-fixing event has been assessed and perceived by the community.

The universe consists of Selcuk University, Mehmet Akif Ersoy University, Uludag University and Gazi University where there are individuals from all social strata of Turkish community. The sample group consists of the students who study at these universities.

The research has been consisted of written sources and survey method. A questionnaire has been developed for the research. It has been provided the validity and reliability of the questionnaire. It has been found that Cronbach's Alpha reliability coefficient of the questionnaire is 0,77. It is also an efficient number according to the researchers. The questionnaires have been filled with random sample group by one on one interview. In total, 322 Male, 410 Female, 732 people have participated in the research.

The data obtained were transferred to a computer for statistical processing. As statistics, frequency,%, Crosstab and Chi-Square tests for the detection of differences have been made. In detection of differences, 0,05 has been adopted as significance level.

As a result of the assessment of the data obtained from the research, it has been identified that the majority of participants believe the event of match-fixing in Turkish football and they do not see the match-fixing event as a conspiracy. The participants think that match-fixing event partially reduces the interest in football in the community and the quality in Turkish football. They think that it is a bad example for young people and teaches them to gain money easily without working by cheating. The participants believe that the event has a negative effect on Turkish football, humiliate Turkish football against world public opinion and authorities and is contrary to the principle of honesty(Fairplay) in sport, and therefore, there is no confidence in authorities in sports. According to the assessment of the survey result, participants think that the teams involved in match-fixing event must be punished as well as team players. Another opinion on this issue is that the team should be accepted to competitions, but the player who is involved in match-fixing event must be punished. In the opinions between genders, significant differences of opinion has been seen at 0,05 significant level.

As a result, it can be said that the match-fixing event in Turkish football is assessed and perceived as negatively by the community.

Keywords: Football, Match-fixing, Perception, Community, Evaluation

1.GİRİŞ

Çağımızda futbol oyunu tarihsel, ekonomik ve sosyolojik arka planları tartışılmaya devam etmekle birlikte, çağımızın popüler olan çok farklı spor dalları içinde, en popüler olan bir spor dalıdır.

Spor branşları içinde futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri peşinden sürüklemesi özelliği ile diğer branşlardan farklılık göstermektedir. Psiko-sosyal açıdan bakıldığında seyircilerin günlük hayatlarının dışına çıkarak farklı kimliklerle bu faaliyetlere katıldığı gözlenmektedir. Futbol

müsabakaları, özellikle kalabalıkların içinde şahsiyetin kaybolması ve çeşitli dış uyarıcıların etkisi çeşitli arzu edilen veya edilmeyen toplu olayların meydana geldiği bir ortam olmaktadır (Karagöz, Ay 1999).

Dünya toplumlarında futbol, futbol olmanın çok ötesinde bir olay ve günlük yaşantımızın, sevinçlerimizin, üzüntülerimizin temel yönlendiricilerinden biri durumundadır. Öyle olmasa, tanıştığımız bir kişiye sorduğumuz ilk beş sorudan biri, hangi takımı tuttuğu olur muydu? Futbol sanki farklı yerlerde duran düşüncelerin ve duyguların tam orta noktasında duran, yeri geldiğinde milletleri bile birbirine bağlayan müşterek bir zemin olmuştur (Baldık, 2002).

Orta Asya'da Türkler futbola "Tepük" demişlerdir. Diğer bir tabir ile top oyunu ismini de almıştır. Top sözcüğü Türkçe olup Divanü Lügati't – Türk' de " Er topık yuwdı – adam top yuvarladı "gibi tanımlarda kullanılmıştır (Atalay,1941). Yerli ve yabancı birçok kaynaklarda futbolu ilk olarak eski Türklerin bulduğu belirtilmiş, yine bu kaynaklara göre bu oyunun, Çinliler üzerinden diğer milletlere yayıldığı bildirilmiştir (Dülgerbaki,2005).

Bütün bu belgeler, Türklerin yüzyıllarca Orta Asya'da oynadıkları bu oyunla günümüz modern futbolu arasındaki yakınlığın ispatı niteliğindedir."Tepük" eski Türk boylarında tepmek anlamında kullanıldığı bilinmektedir. Bu ismi Türkler sadece ayakla oynandığı için vermişlerdir (Yıldız, 1979).

Modern futbola ilişkin ilk temeller 1848 tarihinde "Cambridge Kuralları" adı altında futbol oyun kurallarının bir araya getirilmesi ile atılmış olsa da Modern futbol 8 Aralık 1863 tarihinde Londra'daki bir tavernada meydana gelmiştir. O gün orada Futbol Federasyonu'nun oyun kuralları karara bağlanır(Stemmler,1998).

Günümüzdeki futbol oyun kuralları 1866 yılında İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda futbol federasyonlarının bir arada toplanıp, futbolun oyun kurallarını düzenleyen bir birim olan "International Board" adında ilk uluslararası futbol kuruluşunu gerçekleştirmeleri ile olmuştur.

21 Mayıs 1904'te yedi ülkenin (Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre) federasyonları bir araya gelip, Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA)'nu kurmuşlardır. Halen FIFA uluslararası müsabakaların organizasyonunda tam ve tek yetkili olarak dünya futbolunu yönetilmesinde, kuralların değiştirilmesinde ve uygulanmasında, anlaşmazlıkların çözümü için başvurulmasında ve karar yetkisine sahip kuruluş olarak görevine devam etmektedir (Donuk ve ark 2006).

Spor branşları içinde futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri peşinden sürüklemesi özelliği ile diğer branşlardan farklılık göstermektedir. Psiko-sosyal açıdan bakıldığında seyircilerin günlük hayatlarının dışına çıkarak farklı kimliklerle bu faaliyetlere katıldığı gözlenmektedir. Futbol müsabakaları, özellikle kalabalıkların içinde şahsiyetin kaybolması ve çeşitli dış uyarıcıların etkisi çeşitli arzu edilen veya edilmeyen toplu olayların meydana geldiği bir ortam olmaktadır (Karagöz, Ay 1999).

Günümüzde futbol, kitleleri arkasında sürükleyen, bireyleri taraftar olarak gruplayan, oyuncular, antrenörler ve diğer çalışanlar için bir meslek, seyirciler için bir eğlenme, stres atma aracı, ülkeler için bir politika güç gösterisi olarak algılanmakta ve oynanmaktadır. Toplumların her kademesinde konuşulan ve tartışılan futbol oyunu, bireylerin günlük hayatlarının bir parçası durumundadır. Futbol oyununda sporculara verilen teşvik primi, bahis oyunları, kulüplere verilen para yardımı, kulüplerin karşılıklı menfaatleri, siyasi vb sebepler, futbolda şike yapmaya neden olan bazı sebepler olarak gösterilebilir.

Şike sözü incelendiğinde “Fransızca chiqué "dalavereli" sözcüğünden alıntıdır. Fransızca chiquer "dalavere yapmak, tağşiş etmek" fiilinden türetilmiştir. Bu sözcük Fransızca chic "şık, cazip" sözcüğünden türetilmiş olabilir; ancak bu kesin değildir” <http://www.etimolojiturkce.com>,2014).

Türkçe sözlükte şike “Bir spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek için maddi veya manevi bir çıkar karşılığı varılan anlaşma veya bir çıkar karşılığı uzlaşarak bir iş yapma, aldatma” olarak tanımlanmaktadır(TDK-Güncel Türkçe Sözlük,2014).

Yetim(2010) şikeyi “belirli bir toplumun hukuk ve değer sistemi tarafından belirlenen kurallara uymayan, onlara ters düşen, dolayısıyla cezai müeyyide gerektiren eylem ve davranıştır” şeklinde tanımlamaktadır.

Şike denildiği zaman akla ilk gelen otorite Oxford mezunu, sosyoloji doktoru akademisyen “ŞİKE-Futbol ve Organize Suçlar” kitabının yazarı Declan HILL’dir diyebiliriz. Hill şikeyi “Örümcek ağıdır temizlenemez, merkezindeki örümcek ince ince örmeye devam eder” demektedir(Aksar, 2013).

Tarihte ilk şike olayı M.Ö.388 yılında antik olimpiyatlarda yapılmıştır. Bu tarihte Thessialı Eupolos isimli bir atlet şike yoluyla üç rakibini yenmiş ve olimpiyatlarda birinci olmuştur. Yine M.Ö.267 yılında Mısırda gerçekleşen bir güreş müsabakasında finale kalan sporculardan birinin, babası tarafından diğer sporcuların antrenörlerine sporcularının kasten yenilmesi için teklifte bulunulmasına dair belge İngiliz bilim adamları Dominic Rathbone ve John Rea tarafından Grekçe’ den deşifre edilmiş ve bu deşifre sonucunda “maçta 3 kez düşüp yenildiğini kabul etmesi halinde 3800 Drahma vereceğim” ifadelerini, ayrıca hakemlerin şikeyi anlamasının anlaşmayı bozmayacağını parayı vereceğini garanti ettiğini de ortaya çıkarmıştır (ntvspor.net,2014).

Türk futbolunda da şike olayına, her sezon sonunda şampiyon takım aleyhine bu iddialar öne sürülür ve belli bir zümre ya da statü gözetmeksizin malzeme konusu olarak tartışıldığı görülmektedir.

Orta (2011)’nın 1959-1984 tarihleri arasında Milliyet gazetesinde yayınlanmış şike haberlerini referans alarak yaptığı çalışmasında 1960 yılında amatör küme maçlarındaki şike iddiaları dolayısıyla bölge müdürü tarafından bazı maçların tedbir amacıyla tehir edilmesi yine 14 Mayıs Kulübü tarafından, şike yapmak üzere Alemdar kulübü sporcularına verilen paranın idareciler tarafından yetkililere iade edilmesi, dönemin Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu olan Merkez Ceza Heyeti’nin, şike iddiasından dolayı PTT’li idarecilere 3 yıl geçici hak mahrumiyeti cezası vermesi, 1964 yılında yaşananlar ise gündemi sarsmış, süreç Kasımpaşa Spor Kulübü’nün 6 futbolcusunu, Karşıyaka maçından önce para aldıkları iddiası üzerine ihbar etmesi ve Umumi kaptan Samim İnel’in 18.000 Liranın Ali hariç İzmir kadrosundaki futbolculara verildiğini açıklaması ayrıca yazılı itirafta bulunan futbolcuların isimlerinin açıklanması dönemin devlet bakanı tarafından suçlu bulunan kulüplerin kapatılacağını söylemesi. İzmir savcılığının soruşturmayaya dahil olması, süreçte 12 futbolcuya 31 yıl hak mahrumiyeti cezası verilmesi ve Karşıyaka’nın alt lige düşürülmesi ile son bulmuş.1971 yılında Şike Tahkik Komisyonu kurulması olaylarını bizlere hatırlatması hatta bu çalışmasını 3 Temmuz sürecini dahil ederek günümüze değin taşınması şikenin ülkemizdeki yerinin daha net algılanması bakımından önem arz etmektedir.

Futboldaki transferler, bahisler, maç sonuçlarına etki edebilen karanlık güçlerin ve suç örgütlerinin faaliyet alanlarından biri futbol sektörüdür (Öztürk, 2012). Türkiye’de mafya ve futbol ilişkisini açığa çıkaran en önemli olaylardan biri, 2004 yılında İstanbul Emniyeti tarafından Sedat Peker ve ekibine

yönelik yürütülen “Kelebek Operasyonu”dur. Polisin yürüttüğü teknik takip sonucu elde edilen telefon kayıtlarında Süper Ligde şike yapıldığı ortaya çıkmıştır. Bu kayıtlardaki şikeyle ilgili konuşmaların geçtiği ilk karşılaşma 15 Mayıs 2004 tarihinde ligin son haftasında oynanan Beşiktaş ile Rizespor arasında oynanan maçtır(Kılıç,2011).

2011 yılı Türk futbolun da şike davası, Türk futbol tarihinin en büyük skandallarından birisidir. 2010-11 sezonunda Spor Toto Süper Lig ve TFF 1.Lig'in bazı müsabakalarında şike yapıldığı ve teşvik primi verildiği iddiası üzerine başlatılmıştır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talimatıyla Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'ne bağlı ekiplerin yapmış olduğu 8 aylık teknik ve fiziki takip inceleme neticesinde 3 Temmuz 2011 tarihinde Türkiye'nin 15 şehrinde eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği operasyonla birçok aktif yönetici ile futbolcu şike nedeni ile gözaltına alınmıştır (<http://tr.wikipedia.org>,2014).

Araştırma, Türk toplumunda önemli bir yer tutan ve toplumun her kesimini ilgilendiren Türk futbolunda ortaya çıkan bu şike olayını toplumun nasıl değerlendirdiğini ve algıladığını ortaya kaymak amacıyla planlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Türk toplumunun 2011 yılında Türk Futbolunda ortaya çıkan şike olayına ilişkin görüş ve değerlendirmelerinin ortaya konmasıdır.

2.MATERYAL VE MEDOT

Araştırmada Survey tarama yöntemi uygulanmıştır. Türkiye de futbolda şike olayının toplumsal değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar,1998).

Araştırmanın evrenini Türk toplumunun her kesiminden bireyleri bir arada bulabileceğimiz düşüncesinden dolayı Selçuk, Mehmet Akif Ersoy, Uludağ ve Gazi Üniversiteleri, örneklem grubunu ise bu üniversitelerde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada veriler yazılı kaynaklardan ve anket yöntemiyle elde edilmiştir. Amaca dönük bir anket geliştirilmiştir. Anketin anlaşılabilirliği, kapsam geçerliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Anketin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,77 bulunmuştur. Araştırmacılara görede bu katsayı geçerli bir katsayıdır. Anketler örneklem gurubuna tesadüfi örneklem yöntemiyle birbir görüşülerek doldurulmuştur.Bu şekliyle 322 Erkek, 410 Kadın olmak üzere toplam 732 kişi araştırmaya katılmıştır.

Elde edilen veriler istatistik işlem için bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İstatistik işlem olarak, frekans, %, Crosstab ve farklılıkların tespiti için Chi-Square tests işlemleri yapılmıştır. Farklılıkların tespitinde 0,05 anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

3.BULGULAR

Tablo 1.Katılımcıların “Türk Futbolundaki Şike Olayına İnanıyorsunuz” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı I.Uluslararası Spor Eğitim ve Sağlık Bilimleri Kongresi, Sakarya, 1-3 Mayıs,2015, sunulmuştur.

Değişkenler			Toplam
	Evet	Hayır	
Erkek	278 86,6%	43 13,4%	321 100,0%
Kadın	364 89,9%	41 10,1%	405 100,0%
Toplam	642 88,4%	84 11,6%	726 100,0%

$$X^2= 1,874 \quad P=,171 \quad P>0,05$$

Tablo 1’de katılımcıların Türk futbolundaki şike olayına inanma durumları sorgulanmıştır. Bu sorguya yönelik cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir görüş ayrılığı görülmemektedir ($P>0,05$).

Tablo 2. Katılımcıların “Şike Olayı Komplomuydu” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı

Değişkenler			Toplam
	Evet	Hayır	
Erkek	93 29,2%	225 70,8%	318 100,0%
Kadın	148 36,8%	254 63,2%	402 100,0%
Toplam	241 33,5%	479 66,5%	720 100,0%

$$X^2= 4,570 \quad P= ,033 \quad P<0,05$$

Tablo 2’de katılımcıların “şike olayı komplomuydu” sorusuna verdikleri cevaplar sorgulanmaktadır. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar istatistiksel olarak anlamlıdır($P<0,05$).

Tablo 3. Katılımcıların “Şike Olayı Toplumun Futbola Olan İlgisini Azalttı mı” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Erkek	96	143	82	321
	29,9%	44,5%	25,5%	100,0%
Kadın	75	188	145	408
	18,4%	46,1%	35,5%	100,0%
Toplam	171	331	227	729
	23,5%	45,4%	31,1%	100,0%

$$X^2= 16,027 \quad P=,000 \quad P<0,05$$

Tablo 3’de katılımcıların “ şike olayı toplumun futbola olan ilgisini azalttı mı” sorgusuna yönelik verdikleri cevaplar görülmektedir. Bu soruya yönelik cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplar istatistiksel olarak anlamlıdır(P<0,05).

Tablo 4. Katılımcıların “Geçmişte Türk Futbolunda Şike Yapılmak tamıydı” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı

Değişkenler			Toplam
	Evet	Hayır	
Erkek	273	45	318
	85,8%	14,2%	100,0%
Kadın	317	77	394
	80,5%	19,5%	100,0%
Toplam	590	122	712
	82,9%	17,1%	100,0%

$$X^2= 3,603 \quad P=,058 \quad P<0,05$$

Tablo 4’ de “Geçmişte Türk futbolunda şike yapılmaktamıydı” sorusu sorgulanmaktadır. Bu soruya yönelik katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar istatistiksel olarak anlamlıdır(P<0,05).

Tablo 5. Katılımcıların “Futboldaki Şike Olayı Futbolun Niteliğini Düşürmüştür” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Erkek	182	109	31	322
	56,5%	33,9%	9,6%	100,0%
Kadın	240	136	32	408
	58,8%	33,3%	7,8%	100,0%
Toplam	422	245	63	730
	57,8%	33,6%	8,6%	100,0%

$$X^2=,843 \quad P=,656 \quad P>0,05$$

Tablo 5’de “futboldaki şike olayı futbolun niteliğini düşürmüştür” sorusu değerlendirilmiştir. Bu soruya yönelik katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar istatistiksel olarak anlamlı değildir($P>0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların “Türk Futbolundaki Şike Olayı Çocuklara ve Gençlere Kötü Örnek Olmuştur” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı

Değişkenler					Toplam
	Pek çok	Çok	Az	Hiç	
Erkek	74	138	81	26	319
	23,2%	43,3%	25,4%	8,2%	100,0%
Kadın	94	209	88	17	408
	23,0%	51,2%	21,6%	4,2%	100,0%
Toplam	168	347	169	43	727
	23,1%	47,7%	23,2%	5,9%	100,0%

$$X^2= 8,311 \quad P=,040 \quad P<0,05$$

Tablo 6’da “futboldaki şike olayı çocuklara ve gençlere kötü örnek olmuştur” sorusu sorgulanmıştır. Bu soruya yönelik katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar istatistiksel olarak anlamlıdır($P<0,05$).

Tablo 7. Katılımcıların “Şike Yapan Takım ve Kişilere Ne Tür Ceza Verilmeli” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımları

Değişkenler							Toplam
	Takım belli bir süre yarışmaya alınmamalı	Takım yarışmalara alınmalı şike yapan kişiler cezalandırılmalı	Hem takım hemde şike yapan kişiler cezalandırılmalı	Sadece uyarılmalı	Diğer		
Erkek	40 12,7%	105 33,2%	130 41,1%	20 6,3%	21 6,6%	316 100,0%	
Kadın	47 11,7%	168 41,7%	163 40,4%	11 2,7%	14 3,5%	403 100,0%	
Toplam	87 12,1%	273 38,0%	293 40,8%	31 4,3%	35 4,9%	719 100,0%	

$$X^2 = 12,487 \quad P = ,014 \quad P < 0,05$$

Tablo 7’de “şike yapan takım ve kişilere ne tür ceza verilmeli” sorusu değerlendirilmektedir. Bu soruya ilişkin katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar istatistiksel olarak anlamlıdır (P<0,05)

Tablo 8. Katılımcıların “Şike Olayının Türk Futboluna Olumsuz Yansıması Olmuştur” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımları

Değişkenler					Toplam
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Erkek	183 56,8%	113 35,1%	20 6,2%	6 1,9%	322 100,0%
Kadın	236 57,6%	155 37,8%	14 3,4%	5 1,2%	410 100,0%
Toplam	419 57,2%	268 36,6%	34 4,6%	11 1,5%	732 100,0%

$$X^2 = 3,913 \quad P = ,271$$

$$P > 0,05$$

Tablo 8’de “şike olayının Türk futboluna olumsuz yansıması olmuştur” sorusu sorgulanmaktadır. Bu sorguya yönelik katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir görüş ayrılığının olmadığı görülmektedir (P>0,05).

Tablo 9. Katılımcıların “Türk Futbolundaki Şike Olayı Türk Futbolunu Dünya Kamuoyu ve Otoritelere Küçük Düşürmüştür” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı

Değişkenler	Katılıyorum				Toplam
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Erkek	176 54,7%	116 36,0%	24 7,5%	6 1,9%	322 100,0%
Kadın	198 48,3%	187 45,6%	21 5,1%	4 1,0%	410 100,0%
Toplam	374 51,1%	303 41,4%	45 6,1%	10 1,4%	732 100,0%

$$X^2= 8,068 \quad P=,045 \quad P<0,05$$

Tablo 9’da “Türk futbolundaki şike olayı Türk futbolunu dünya kamuoyu ve otoritelere küçük düşürmüştür” sorusu değerlendirilmiştir. Bu soruya ilişkin katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar istatistiksel olarak anlamlıdır(P<0,05).

Tablo 10. Katılımcıların “Futboldaki Şike Olayı İle Spordaki Dürüstlük (Fair Play) Ruhu Çiğnenmiştir” sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımı

Değişkenler	Katılıyorum				Toplam
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Erkek	178 55,8%	104 32,6%	26 8,2%	11 3,4%	319 100,0%
Kadın	244 60,0%	145 35,6%	16 3,9%	2 ,5%	407 100,0%
Toplam	422 58,1%	249 34,3%	42 5,8%	13 1,8%	726 100,0%

$$X^2= 15,242 \quad P=,002 \quad P<0,05$$

Tablo 10’da “futboldaki şike olayı ile spordaki dürüstlük (fair play) ruhu çiğnenmiştir” sorusu sorgulanmaktadır. Bu soruya yönelik katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevap dağılımları istatistiksel olarak anlamlıdır(P<0,05).

Tablo 11. Katılımcıların “Futboldaki Şike Olayı İnsanların Futbolculara ve İdarecilere Güvenini Azaltmıştır” Sorusuna Verdikleri Cevap Dağılımları

Değişkenler					Toplam
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Erkek	166 51,6%	109 33,9%	35 10,9%	12 3,7%	322 100,0%
Kadın	205 50,1%	180 44,0%	18 4,4%	6 1,5%	409 100,0%
Toplam	371 50,8%	289 39,5%	53 7,3%	18 2,5%	731 100,0%

$$X^2= 18,909 \quad P=,000$$

$$P<0,05$$

Tablo 11’de “futboldaki şike olayı insanların futbolculara ve idarecilere güvenini azaltmıştır” sorusu değerlendirilmektedir. Bu soruya yönelik katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar istatistiksel olarak anlamlıdır(P<0,05).

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Türk Futbolunda 2011 yılında ortaya çıkan şike olayını değerlendirmek için yapılan araştırmaya 322 erkek, 410 kadın olmak üzere toplam 732 birey katılmıştır. Katılımcıların şike olayına yönelik soru önermelerine verdikleri cevaplar değerlendirmeye alınmıştır.

Bu soru önermelerinden;

“Türk futbolundaki şike olayına inanıyormusunuz” sorusuna katılımcıların toplamda verdikleri cevaplara baktığımızda, genel olarak evet dedikleri görülmektedir.Bu sorguya yönelik cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplar istatistiksel olarak anlamlı değildir(P>0,05). Yani katılımcıların verdikleri cevaplarda görüş ayrılığı bulunmamaktadır(Tablo1).

Katılımcıların“şike olayı komplomuydu” sorusuna verdikleri cevapları değerlendirdiğimizde, genel olarak hayır kompo değildi cevabını verdikleri görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplar ise istatistiksel olarak anlamlıdır(P<0,05). Yani bu soruya yönelik verilen cevaplarda cinsiyetler arasında görüş ayrılığı vardır(Tablo 2). Tablo ayrıntılı irdelendiğinde erkek katılımcıların kadımlara göre daha çok şike olayının kompo olmadığına inandıkları görülmektedir.

Katılımcıların “şike olayı toplumun futbola olan ilgisini azalttı mı” sorgusuna yönelik verdikleri cevapları irdedeğimizde, toplamda kısmen cevabını verdikleri, cinsiyet değişkenine göre verilen cevapların ise istatistiksel olarak anlamlı(P<0,05) olduğu görülmektedir(Tablo 3). Yani bu soruya yönelik cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplarda görüş ayrılığı bulunmaktadır. Tablo ayrıntılı irdelendiğinde erkek katılımcıların kadımlara göre şike olayının toplumun futbola olan ilgisini azalttı mı sorusuna daha çok katıldıkları görülmektedir.

Katılımcıların “geçmişte Türk futbolda şike yapılmıyordu” sorusuna verdikleri cevaplara baktığımızda,genel olarak evet dedikleri,cinsiyet değikenine göre verdikleri cevapların ise istatistiksel olarak anlamlı(P<0,05) olduğu görülmektedir(Tablo 4).Yani bu soruya yönelik verilen cevaplarda

cinsiyet değişkeninde görüş ayrılığı bulunmaktadır. Tablo ayrıntılı irdelendiğinde Türk futbolunda geçmişte şike yapıldığına erkek katılımcıların, kadınlara göre daha çok inandıkları görülmektedir.

Katılımcıların “futboldaki şike olayı futbolun niteliğini düşürmüştür” sorusuna yönelik verdikleri cevaplara baktığımızda, çoğunlukla evet dedikleri,cinsiyet değişkeninde ise istatistiksel olarak anlamlı($P>0,05$) bir ilişki görülmemektedir.Yani bu soruya yönelik cinsiyetler arası verilen cevaplarda görüş ayrılığı yoktur(Tablo 5). Tablo ayrıntılı incelendiğinde katılımcıların genelinin Türk futbolundaki şike olayının futbolun niteliğini düşürdüğü görüşünde oldukları görülmektedir.

Katılımcıların “futboldaki şike olayı çocuklara ve gençlere kötü örnek olmuştur” sorusuna yönelik verdikleri cevaplara baktığımızda, genel olarak katılıyorum cevabını verdikleri, cinsiyet değişkeninde ise verilen cevapların istatistiksel olarak anlamlı ($P<0,05$) olduğu görülmektedir. Yani bu soruya ilişkin cinsiyetler arası verilen cevaplarda görüş ayrılığı bulunmaktadır(Tablo 6). Verilen cevaplar ayrıntılı irdelendiğinde kadın katılımcıların erkeklere göre Türk futbolundaki şike olayının çocuklara ve gençlere kötü örnek olmuştur görüşüne daha çok katıldıkları görülmektedir.

Katılımcıların “şike yapan takım ve kişilere ne tür ceza verilmeli” sorusuna yönelik verdikleri cevaplar irdelendiğinde,genel olarak takım yarışmalara alınmalı, şike yapan kişiler cezalandırılmalı ve hem takım hemde şike yapan kişiler cezalandırılmalı görüşünde oldukları, bu soruya yönelik katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplara baktığımızda ise, istatistiksel olarak anlamlı($P<0,05$) olduğu görülmektedir(Tablo 7). Yani bu soruya yönelik cinsiyet değişkeninde verilen cevaplarda görüş ayrılığı bulunmaktadır.Tablo ayrıntılı değerlendirildiğinde kadınların erkek katılımcılara göre “takım yarışmalara alınmalı şike yapan kişiler cezalandırılmalı” görüşünde çoğunlukta oldukları görülmektedir.

Katılımcıların “şike olayının Türk futboluna olumsuz yansımaları olmuştur” sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde,toplamda verilen cevaplara baktığımızda çoğunlukla katılıyorum dedikleri,cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplar irdelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir görüş ayrılığının olmadığı($P>0,05$) görülmektedir(Tablo 8).

Katılımcıların “Türk futbolundaki şike olayı Türk futbolunu dünya kamuoyu ve otoritelere küçük düşürmüştür” sorusuna toplamda verdikleri cevaplara baktığımızda, tamamen katılıyorum cevabını verdikleri, cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplarda ise istatistiksel olarak anlamlı($P<0,05$) bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yani cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplarda görüş ayrılığı vardır (Tablo 9). Tablo ayrıntılı irdelendiğinde bu soruya erkek katılımcıların kadınlara göre daha çok katıldıkları görülmektedir.

Katılımcıların“futboldaki şike olayı ile spordaki dürüstlük (feir play) ruhu çığnenmiştir” sorusuna toplamda verdikleri cevaplara baktığımızda çoğunlukla “katılıyorum” cevabını verdikleri, cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevapların ise istatistiksel olarak anlamlı($P<0,05$) olduğu görülmektedir(Tablo 10). Tablo ayrıntılı irdelendiğinde bu soruya kadın katılımcıların, erkeklere göre daha çok katıldıkları görülmektedir.

Katılımcıların“futboldaki şike olayı insanların futbolculara ve idarecilere güvenini azaltmıştır” sorusuna yönelik toplamda verdikleri cevaplara baktığımızda çoğunlukla “Tamamen katılıyorum” cevabını verdikleri, cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevapların ise istatistiksel olarak

anlamli(P<0,05) olduğu görülmektedir(Tablo 11).Yani bu soruya yönelik verilen cevaplarda cinsiyet değişkeninde anlamli bir görüş ayrılığı bulunmaktadır. Tablo ayrıntılı irdelendiğinde bu soruya kadın katılımcıların, erkeklere göre daha çok katıldıkları görülmektedir.

Futbolda şike olayına yönelik soru önermelerinde cinsiyetler arası görüşlerde anlamli farklılıklarının olmasını, geçmişten günümüze toplumlarda futbol sporunun genel olarak erkek sporu olarak algılanmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

(Güven ve ark,2012) yapmış oldukları Fenerbahçe, Beşiktaş,Galatasaray ve Trabzon spor taraftarları görüşleri çalışması “ Türkiyede toplumun şike sürecinden olumsuz etkilendiği” Ekici(2013) şike yapmanın “spora zarar vereceği” düşüncesinin ön plana çıkması, cinsiyet değişkenine göre şike algısı ve cinsiyet arasında anlamli bir farklılığın olması bulguları, araştırma bulgularıyla örtüşmekte ve araştırmayı desteklemektedir.

Elde edilen verilere göre, Türk futbolunda 2011 yılında ortaya çıkan şike olayı sonucunda, katılımcıların genel olarak Türk futbolundaki şike olayına inandığı, şikenin bir komplo olmadığı, toplumun futbola olan ilgisini azalttığı,geçmişte de Türk futbolunda şike yapıldığı ve futbolun niteliğini düşürdüğü,genç nesillere kötü örnek olduğu, Türk futboluna karşı dünya kamuoyu ve otoritelerde olumsuz kanaat oluşmasına neden olduğu, Spordaki (feir play) dürüstlük ruhunun ciğnendiği, futbolculara ve idarecilere güvenin azaldığı, şike yapan takımlara ceza verilmesi gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

5.KAYNAKLAR

- Akşar, Tuğrul. (2013), *Krizdeki Futbol*. Literatür Yayınları. s.257-262. İstanbul.
- Baldık, Ömer (Ekim 2002), Futbolun Kuşatıcılığı Altında, *Zafer Dergisi*, Sayı:310.
- Dülgerbaki, Talha (2005), *Eski Türklerde Uygulanan Serbest Zaman etkinlikleri ve Spor*, s. 141 Graphic Yayınları, Kocaeli
- Donuk, Bilge. Şenduran, Serdar,Fatih.(2006), *Futbolun Anatomisi*, İstanbul.
- Ekici, Hasan.(2013). Demografik Özelliklere Göre Türkiye’de Sporda Şike Algısı ve Gaziantep İli Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* Cilt:2, Sayı:7.
- Güven, Özbay-Yıldız, Özer- Savaş, Duygu (2012). *Futbolda Şike Sürecine Taraftarların Bakışı: Nitel Bir Araştırma*. Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atılâ Elmas” Armağanı, S:437-495. Ankara Barosu, Ankara.
- Karasar, Niyazi (1998), *Bilimsel araştırma Yöntemleri, Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Nobel Yayın Dağılım, yayın no.68,s.77, 156
- Karagözoğlu, C- Ay, M. S(1999), *Futbol Seyircisinde Saldırıcılık Eğilimleri: İstanbul Örneği*
- Kılıç, Ecevit (2011), *Kirli Kramponlar*, Tim aş Yayınları, Ağustos, 3. Baskı. İstanbul.
- Öztürk, Saygı (2012), *Son Babalar, Yer altı Dünyasında Değişen Yapı, Değişen Kimlikler*, Doğan Kitap, Ocak, 7. Baskı. İstanbul.
- Stemmler, Theo(1998), *Futbolun Kısa Tarihi*, Dost Kitapevi Yayınları. Ankara.
- TDK (2014) Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük.**
- Yetim, Azmi. A. (2010). *Sosyoloji ve Spor*, 4.Basım, Berikan Yayınevi, Ankara.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5494f079409600.62509425, Erişim;20.Aralık.2014

Şikenin Ayak İzleri, <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/270-lale-orta/1909-ikenin-ayak-zleri--i-.html>, Erişim 11.12.2014

Ntvspor.net, (2014). İlk şike ne zaman yapıldı, <http://www.ntvspor.net/haber/diger-sporlar/105978/ilk-sike-ne-zaman-yapildi>, Erişim. 05.12.2014

(<http://www.etimolojiturkce.com/kelime/%C5%9Fike>, Erişim:03.12.2014).

http://tr.wikipedia.org/wiki/2011_T%C3%BCrk_futbolu_%C5%9Fike_davas%C4%B1, Erişim: 08.06.2014